

Unga arbetstagares säkerhet – råd till arbetsledare

Inledning

Enligt europeisk statistik är antalet arbetsolyckor minst 50 % högre bland unga i åldrarna 18–24 år jämfört med alla andra ålderskategorier. Bristen på lämplig handledning bidrar till denna höga olycksfallssifra. Unga arbetstagare är ovana med sina arbeten, omgivningarna och riskerna som förknippas med dem. Den bristande erfarenheten innebär att de troligtvis inte uppfattar risker eller inte ägnar dem tillräcklig uppmärksamhet. Det finns också särskilda begränsningar som gäller arbete för ungdomar under 18 år. Därför är det troligt att ungdomar, utöver utbildning, kräver mer handledning än vuxna. Detta gäller även studenter som praktiserar, lärlingar och nyanställda.

En 17-årig flicka förlorade en del av sitt finger bara en timme efter det att hon börjat på sitt nya sommarjobb. Hennes fingrar krossades i en maskin i bageriet där hon jobbade. I uppräknningen över arbetsmiljöbristerna ingick att *hennes arbetsledare inte visste att hon använde maskinen förrän olyckan inträffade*.

En ung man, 23 år gammal, fick omfattande brännskador när han kom i kontakt med ett brännbart ämne som användes för att spola ur färgsprutpistoler. I de farliga rutinerna på företaget ingick att bära den farliga tvättvätskan i omärkta, öppna, fulla hinkar och dessutom gavs *ingen utbildning eller handledning*.

En 16-åring bröt benen efter mindre än två timmar på första arbetsdagen, när han föll ner från fotsteget på en 18-tons sopbil och drogs in under den. Det fanns säkerhetsrutiner, men systemet som skulle garantera att de användes fungerade inte. *Brist på handledning och utbildning var ett särskilt problem*.

Din arbetsgivares handledningsprogram⁽¹⁾

Din arbetsgivare måste vidta lämpliga åtgärder för att handleda ungdomar. Arbetsgivaren måste också göra en riskbedömning för att fastställa vilka risker som ungdomar är särskilt utsatta för och vilka förebyggande åtgärder som krävs, inklusive behovet av handledning.

För din roll som arbetsledare ska din arbetsgivare

- ge dig tillräcklig utbildning om de risker och kontrollåtgärder som gäller ungdomsarbete, eventuella restriktioner när det gäller de arbetsuppgifter som ungdomarna får utföra och vilken grad av handledning som krävs, inklusive vilka arbetsmoment som kräver konstant handledning,
- utbilda dig i tillräcklig grad om arbetsmiljöproblem som berör ungdomar och om din roll som arbetsledare,
- se till att du förstår din roll, vad som krävs av dig och hur du ska utföra dina uppgifter som arbetsledare,

- ge dig tillräckligt med tid och befogenhet att utföra handledningen,
- se till att du har kunskap om de hälso- och säkerhetsaspekter som gäller de arbetsmoment som du ska vara handledare för,
- vidta åtgärder som gör det möjligt för dig att rapportera eventuella problem beträffande unga arbetstagares säkerhet och föreslå förbättringar. Detta omfattar även handledningens utformning.

Vara arbetsledare – en viktig funktion

Som arbetsledare har du en viktig funktion att fylla när det gäller ungdomars hälsa och säkerhet på en rad olika sätt. Du ska

- se till att säkra arbetsrutiner införs,
- förklara deras betydelse,
- föregå med gott exempel,
- hjälpa till att främja en säkerhetskultur, och
- belöna ett säkert beteende.

Ungdomarna kan visserligen sakna erfarenhet men det är fortfarande viktigt att aktivt ta reda på deras synpunkter och uppmuntra deras delaktighet i säkerhetsarbetet. Åtgärder ska ha vidtagits i fråga om de unga arbetstagarnas hälsa och säkerhet baserade på en riskbedömning. Åtgärderna måste övervakas för att kontrollera om de fungerar som det är tänkt och kan behöva revideras om det sker några ändringar. Du ska alltså rapportera alla problem eller ändringar och uppmuntra ungdomarna att göra detsamma.

(1) Mer information finns i faktabladet "Unga arbetstagares säkerhet – råd till arbetsgivare".

Du ska utföra följande moment när du handleder unga arbetstagare ⁽²⁾:

Bedöma nybörjarens förmåga/kompetens i fråga om arbetsuppgifterna.

Identifiera faror som skulle kunna leda till att ungdomar skadar sig.

Ungdomar är mer sårbara och kan kräva mer handledning än andra anställda.

Införa effektiva skydd/försiktighetsåtgärder för att förhindra olyckor, exempelvis skyddsanordningar, avspärningar, förbud, inspektioner, stickprov, information, utbildning, regler och rutiner samt handledning.

Kontinuerligt **förbättra** och förenkla säkra arbetsrutiner.

Informera och ge anvisningar om bra metoder.

Demonstrera det korrekta förfarandet, i långsam takt om det behövs.

Tilldela arbetsuppgifter efter individens förmåga och ge direkt handledning tills han eller hon har den kompetens som krävs.

Kontrollera deras förståelse för det korrekta förfarandet och de försiktighetsåtgärder som krävs.

Observera hur de utför arbetsuppgifterna och upprepa demonstrationen om det behövs för att stärka förståelsen.

Lyssna på dem, rådfråga och dela med dig, exempelvis genom att engagera dem i riskbedömningarna.

Informera ungdomarna om var de kan få hjälp eller råd när du inte är på plats och vad de ska göra om de känner sig osäkra.

Se till att de är medvetna om nödförfarandena.

Dela ut skriftlig information om säkra arbetsrutiner till ungdomarna och förse dem med den skyddsutrustning/de skyddskläder som hör till arbetsuppgiften.

Förmedla värderingar, förklara vikten av hälsa och säkerhet, främja rätt attityder, öka medvetenheten och föregå med gott exempel.

Motivera, hjälpa, underlätta och vägleda.

Övervaka, organisera och tillrättvisa om det behövs.

Särskilda behov hos ungdomar under 18 år ⁽³⁾

Som arbetsledare måste du vara medveten om att det finns vissa arbetsuppgifter som de ungdomar du handleder inte får utföra.

Som en allmän regel får ungdomar under 18 år inte utföra arbete som

- övergår deras fysiska eller mentala förmågor,

- utsätter dem för ämnen som är giftiga eller som kan orsaka cancer,
- utsätter dem för strålning,
- omfattar extrem värme, extremt buller eller extrema vibrationer,
- omfattar risker som de troligtvis inte uppfattar eller kan undvika på grund av deras brist på erfarenhet eller utbildning eller bristande säkerhetsmedvetande.

Faktabladet "Skydd för ungdomar på arbetsplatsen" ger mer information om restriktioner i fråga om arbetsuppgifter och arbetstid beroende på ålder, och vilka särskilda undantag som gäller för yrkesutbildning. Om du undrar över något när det gäller ungdomsarbete bör du ta upp det med din arbetsgivare. Kontrollera de nationella kraven.

Mentorskap

Vissa arbetsgivare utser mentorer till ungdomarna. Din roll som mentor är att särskilt ta hand om och vägleda de ungdomar som du har tilldelats. Detta omfattar följande ⁽⁴⁾:

- Att lära dem att göra saker på rätt sätt som en grund för deras framtida arbetsliv. Om du tar genvägar är det möjligt att du har den kunskap och skicklighet som krävs för att hantera eventuella problem som uppstår, men det har inte den unga arbetstagaren.
- Att uppmuntra dem att vara delaktiga, ställa frågor om risker och försiktighetsåtgärder som gäller arbetet, diskutera och rapportera eventuella faror som de upptäcker. Att kanalisera deras iver att vara till lags.
- Att försäkra dem om att det är okej att säga "nej" om de är osäkra på vad de ska göra.
- Understryka vikten av att använda rätt utrustning och vidta rätt försiktighetsåtgärder.

En 22-åring från ett bemanningsföretag blev påkörd och dödad av ett tåg när han arbetade på ett livligt trafikerat järnvägsspår. Studenten hade bara arbetat några få skift och hade endast deltagit i en grundläggande kurs om den personliga säkerheten vid järnvägsarbete. Säkerhetsrutinerna och handledningen var otillfredsställande. Efter olyckan införde bemanningsföretaget ett antal ändringar, däribland ett mentorsystem för att övervaka den nya personalens framsteg.

Mer information om unga arbetstagare finns på webbplatsen: <http://ew2006.osha.eu.int/>

Mer information om svensk lagstiftning finns att få från Arbetsmiljöverket, SE-171 84 Solna, www.av.se

(2) Anpassat efter råd från Learning Skills Council (Kommittén för färdighetslärande i England) och ROSPA (Royal Society for Prevention of Accidents).

(3) I rådets direktiv 94/33/EG om skydd av minderåriga i arbetslivet fastställs minimikraven. Lagstiftningen i ditt land kan vara striktare, exempelvis när det gäller minimiåldern för barn som får arbeta och förbjudna arbetsuppgifter. Det är därför viktigt att die kontrollerar kraven i den nationella lagstiftningen.

(4) Anpassat efter råd från ROSPA.

Europeiska arbetsmiljöbyrån

Gran Via 33, E-48009 Bilbao

Tfn (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83

E-post: information@osha.eu.int